Оценка на риска при внос на бонсай от *Pinus parviflora,* присаден на подложка от *Pinus thunbergii* от Китай на територията на Европейския съюз

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH[1]) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е публикувала на 8 февруари 2022 г., оценка на риска при внос на бонсай от *Pinus parviflora* (японски бял бор) присаден на подложка от *Pinus thunbergii* (японски черен бор) от Китай на територията на Европейския съюз (ЕС).

Като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от националната организация за растителна защита на Китай, настоящето научно становище разглежда, доколко съществуващите изисквания за видовете бор (бонсай), които са предмет на дерогация в Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/1217 на Комисията[2], ще обхващат всички рискове за здравето на растенията, свързани с бонсай от *Pinus parviflora* (японски бял бор) присаден на подложка от *Pinus thunbergii* (японски черен бор), внесен в ЕС от Китай.

бонсаи от Pinus *предназначени за износ от Китай*

[1] Panel on Plant Health (PLH)
[2] Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/1217 на Комисията от 25 август 2020 година относно дерогация от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 по отношение на въвеждането в Съюза на естествено или изкуствено получени миниатюрни форми на растения за засаждане от родовете Chamaecyparis Spach, Juniperus L. и от някои видове от рода Pinus L. с произход от Япония и за отмяна на Решение 2002/887/ЕО

За да се оцени риска от вредители, свързан с вноса на *Pinus parviflora* и *Pinus thunbergii* от Китай, се състави списък на всички идентифицирани вредители по растенията, свързани с *Pinus parviflora* и *Pinus thunbergii*.

Към този момент има данни за 88 карантинни вредители за ЕС и 20 вредители, пораждащи безпокойство в ЕС (упоменати в Регламент за прилагане (ЕС) 2020/1217 на Комисията, които не са регламентирани като карантинни вредители в Регламент за прилагане (ЕС) 2019/2072 на Комисията[3]), за които се съобщава, че използват *Pinus parviflora* и/или *Pinus thunbergii* като растение гостоприемник.

Карантинните вредители за ЕС, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

а) присъствие на вредителя в Китай;

б) *Pinus parviflora и Pinus thunbergii* са гостоприемници на вредителя;

в) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока.

За по-нататъшна оценка се избират вредители, които отговарят на всички критерии.

От тези 88 оценени карантинни вида, само 19 вида отговарят на трите критерия и са избрани за допълнителна оценка.

За некарантинните вредители в ЕС, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези некарантинни вредители, за които *Pinus parviflora* и/или *Pinus thunbergii* са гостоприемници, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

а) присъствие на вредителя в Китай;

б) вредителят отсъства или има ограничено разпространение в ЕС;

в) *Pinus parviflora* и/или *Pinus thunbergii* е гостоприемник на вредителя;

[3] Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 година за установяване на еднакви условия за изпълнението на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за отмяна на Регламент (ЕО) № 690/2008 на Комисията и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията, *OJ L 319, 10.12.2019, стр. 1–279*

г) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;

д) вредителят може да окаже негативно въздействие на територията на ЕС.

За некарантинните видове с ограничено разпространение (т.е. присъстващи в една или няколко държави-членки на ЕС) и отговарящи на критериите посочени в точки **в, г** и **д**, трябва допълнително да бъде изпълнено едно от следните условия, за да бъдат избират за по-нататъшна оценка:

- да са приети официални фитосанитарни мерки в поне една държава-членка на ЕС;
- друга причина, напр. скорошно доказателство за присъствие, оправдана от Панела PLH.

Вредителите, които отговарят на всичките горепосочени критерия, са избрани за допълнителна оценка.

Въз основа на събраната информация, са известни 377 потенциални нерегулирани вредители, за които се знае, че са свързани с *Pinus parviflora* и/или *Pinus thunbergii*.

От оценените видове, които попадат в списъка с некарантинни вредители в ЕС, 24 вредителя са избрани за допълнителна оценка, тъй като те отговарят на всичките критерия за подбор. Останалите са били изключени от допълнителната оценка, тъй като не отговарят на поне един от критериите за подбор.

Заключение

Експертната група по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните установява 43 вредители (19 карантинни и 24 некарантини), които присъстват в Китай и се считат за потенциално свързани с растения бонсай от *Pinus parviflora* (японски бял бор) присаден на подложка от *Pinus thunbergii* (японски черен бор), внесени от Китай и са от значение за ЕС.

За 19-те карантинни вредители в ЕС (*Bursaphelenchus xylophilus, Cronartium coleosporioides, Cronartium orientale, Cronartium quercuum, Dendrolimus sibiricus, Euwallacea interjectus, Euwallacea validus, Godronia zelleri, Heteroborips seriatus, Monochamus alternatus, Monochamus galloprovincialis, Monochamus saltuarius, Monochamus sutor, Monochamus urussovi, Mycosphaerella gibsonii, Pissodes nitidus,*

Pissodes punctatus, Pissodes yunnanensis и Xylosandrus compactus), е оценено прилагането на специфичните мерки, определени в точки 30 и 31 от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

Въз основа на информацията, предоставена в досието от Националната организация за растителна защита на Китай, Панелът PLH счита, че Китай прилага съответните мерки, посочени в точка 30 от приложение VII от Регламент за прилагане (ЕС) 2019/2072 на Комисията, с изключение на изискванията, посочени в букви (b) (i).

По отношение на точка 31 от приложение VII към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, което определя специални изисквания за растения от *Pinales,* Панелът PLH отбеляза, че Китай прилага съответните мерки за *Pissodes cibriani*, *Pissodes fasciatus*, *Pissodes nemorensis*, *Pissodes nitidus*, *Pissodes punctatus*, *Pissodes strobi*, *Pissodes terminalis*, *Pissodes yunnanensis и Pissodes zitacuarense*, тъй като не е известно изброените видове да присъстват в Китай.

За 24-те нерегулирани вредители в ЕС (*Anomala testaceipes, Ceroplastes rubens, Coleosporium asterum, Coleosporium eupatorii, Coleosporium phellodendri, Crisicoccus pini, Dendrolimus punctatus, Dendrolimus spectabilis, Dendrolimus superans, Dendrolimus tabulaeformis, Fiorinia japonica, Hemiberlesia pitysophila, Lepidosaphes pineti, Lepidosaphes pini, Lepidosaphes piniphila, Matsucoccus massonianae, Matsucoccus matsumurae, Parlatoria pinicola, Pestalotiopsis disseminata, Pestalotiopsis microspora, Popillia quadriguttata, Pyrrhoderma noxium, Setoptus parviflorae* и *Shirahoshizo patruelis*) са оценени мерките за намаляване на риска, предложени в техническото досие, предоставено от Китай, като са взети предвид възможните ограничаващи фактори.

За всеки от тези 24 вредителя е изготвена експертна оценка за вероятността **стоката - бонсай от *Pinus parviflora,* присаден на подложка от *Pinus thunbergii,*** да е свободна от вредители, като са взети предвид мерките за намаляване на риска, действащи върху вредителите, включително несигурността, свързана с оценката.

След оценка на предложените мерки за намаляване на риска, вероятността стоката - бонсай от *Pinus parviflora* (японски бял бор) присаден на подложка от *Pinus thunbergii* (японски черен бор) да е свободен от избраните 24 вредители е оценена от Панел PLH като следва:

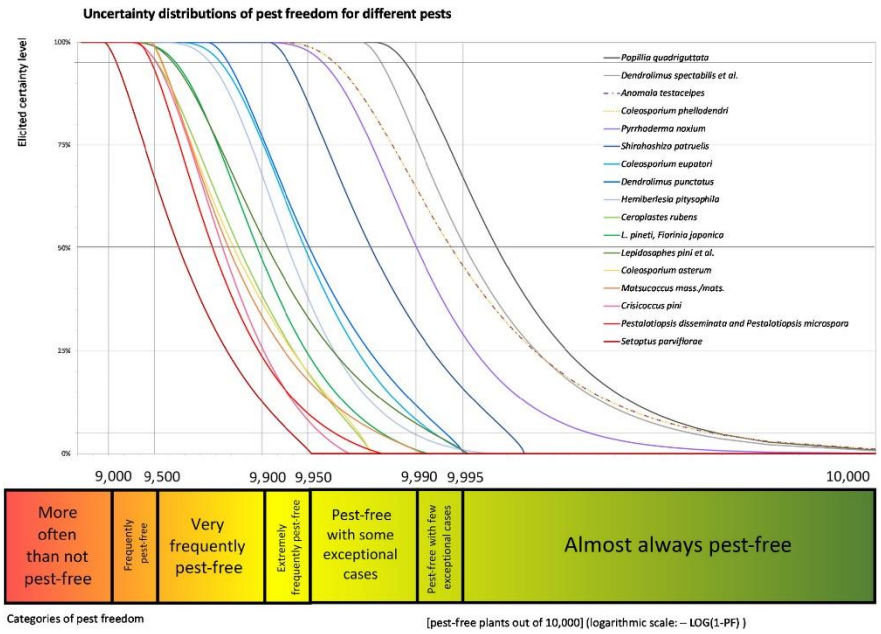

- ***Anomala testaceipes***

Вероятността стоката да е свободна от *Anomala testaceipes* е оценена като „Без вредители с няколко изключителни случаи“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Без вредители с някои изключителни случаи“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 967 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Ceroplastes rubens***

Вероятността стоката да е свободна от *Ceroplastes rubens* е оценена като „Много често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 520 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Coleosporium asterum***

Вероятността стоката да е свободна от *Coleosporium asterum* е оценена като „Много често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 550 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Coleosporium eupatorii***

Вероятността стоката да е свободна от *Coleosporium eupatorii* е оценена като „Изключително често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с няколко изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 815 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Coleosporium phelodendri***

Вероятността стоката да е свободна от *Coleosporium phelodendri* е оценена като „Без вредители с няколко изключителни случаи“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Без вредители с някои изключителни случаи“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 967 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Crisicoccus pini***

Вероятността стоката да е свободна от *Crisicoccus pini* е оценена „Много често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 516 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Dendrolimus punctatus***

Вероятността стоката да е свободна от *Dendrolimus punctatus* е оценена като „Без вредители с някои изключителни случаи“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с няколко изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 835 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Dendrolimus spectabilis***

Вероятността стоката да е свободна от *Dendrolimus spectabilis* е оценена като „Почти винаги без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Без вредители с някои изключителни случаи“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 983 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Dendrolimus superans***

Вероятността стоката да е свободна от *Dendrolimus superans* е оценена като „Почти винаги без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Без вредители с някои изключителни случаи“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 983 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Dendrolimus tabulaeformis***

Вероятността стоката да е свободна от *Dendrolimus tabulaeformis* е оценена като „Почти винаги без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Без вредители с някои изключителни случаи“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 983 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Fiorinia japonica***

Вероятността стоката да е свободна от *Fiorinia japonica* е оценена като „Много често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 638 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Hemiberlesia pitysophila***

Вероятността стоката да е свободна от *Hemiberlesia pitysophila* е оценена като „Изключително често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 784 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Lepidosaphes pineti***

Вероятността стоката да е свободна от *Lepidosaphes pineti* е оценена като „Много често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без

вредители“ до „Без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 638 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Lepidosaphes pini***

Вероятността стоката да е свободна от *Lepidosaphes pini* е оценена като „Изключително често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с няколко изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 624 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Lepidosaphes piniphila***

Вероятността стоката да е свободна от *Lepidosaphes piniphila* е оценена като „Изключително често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с няколко изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 624 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Matsucoccus massonianae и Matsucoccus matsumurae***

Вероятността стоката да е свободна от тези вредители е оценена като „Много често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 556 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от *Matsucoccus massonianae* и *Matsucoccus matsumurae*.

- ***Parlatoria pinicola***

Вероятността стоката да е свободна от *Parlatoria pinicola* е оценена като „Изключително често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с няколко изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 624 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Pestalotiopsis disseminata***

Вероятността стоката да е свободна от *Pestalotiopsis disseminata* е оценена като „Много често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Често без вредители“ до „Без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 478 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Pestalotiopsis microspora***

Вероятността стоката да е свободна от *Pestalotiopsis microspora* е оценена като „Често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Много често без вредители“ до „Без вредители с някои изключителни случаи“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 478 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Popillia quadriguttata***

Вероятността стоката да е свободна от *Popillia quadriguttata* е оценена като „Почти винаги без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Без вредители с някои изключителни случаи“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 988 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Pyrrhoderma noxium***

Вероятността стоката да е свободна от *Pyrrhoderma noxium* е оценена като „Без вредители с няколко изключителни случаи“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ „Без вредители в някои изключителни случаи“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 960 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Setoptus parviflorae***

Вероятността стоката да е свободна от *Setoptus parviflorae* е оценена като „Много често без вредители“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Често без вредители“ до „Изключително често без вредители“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 114 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

- ***Shirahoshizo patruelis***

Вероятността стоката да е свободна от *Shirahoshizo patruelis* е оценена като „Без вредители с някои изключителни случаи“ с диапазон на несигурност от 90%, вариращ от „Изключително често без вредители“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH е 95% сигурен, че между 9 933 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от вредителя.

От гореизложеното се заключава, че при повечето вредители вероятността стоката да е свободна от тях варира, но *Setoptus parviflorae* е вредителят, който най-често се очаква да се открие върху бонсай от *Pinus parviflora* присаден на подложка от *Pinus thunbergii.*

Значение за България

Понастоящем *Setoptus parviflorae* не присъства на територията на Р България и ЕС. Потенциалните пътища за въвеждането на вида в страната са вносът на растения гостоприемници, предназначени за засаждане, включително миниатюрни форми на растения за засаждане (бонсай) от род *Pinus.* Тези потенциални пътища за навлизане са регламентирани от действащото европейско и национално законодателство. При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол и при евентуално въвеждане на този неприятел в страната, той би представлявал опасност за иглолистните гори в България.

При обследване и съмнение за наличие на карантинни и нерегулирани вредители в ЕС е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи. Ранното им откриване би могло да помогне за управлението им в България.

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et all.,, 2022.

Commodity risk assessment of bonsai plants from China consisting of Pinus parviflora grafted on Pinus thunbergii. EFSA Journal 2022;20(2):7077

https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2022.7077

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: http://corhv.government.bg/

Изготвил:

Татяна Величкова, главен експерт;

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ ;

29.03.2022 г.